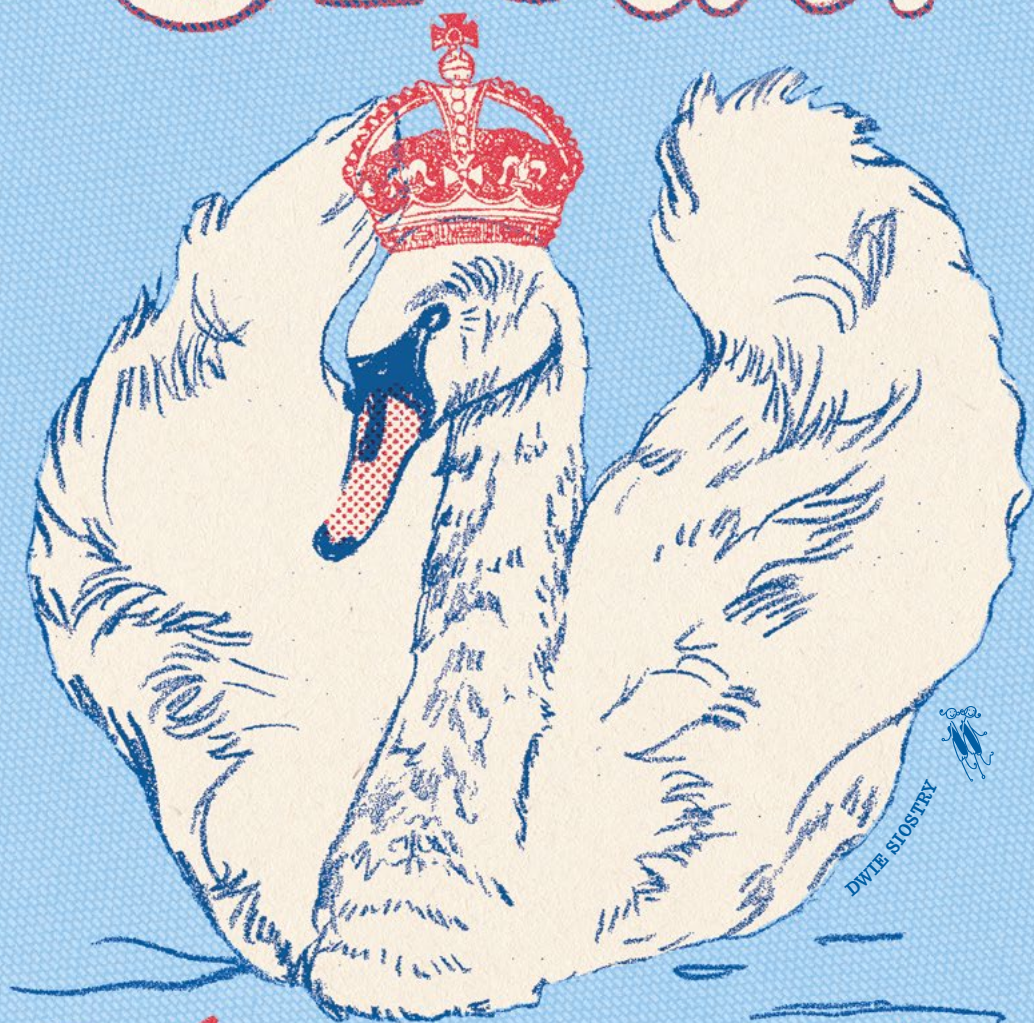

Tina Oziwicz
Great!

DWIE SIOSTRY

*Wielka Brytania
dla dociekliwych*

ilustrowata Zoria Frankowska

Tina Oziwicz

Great!

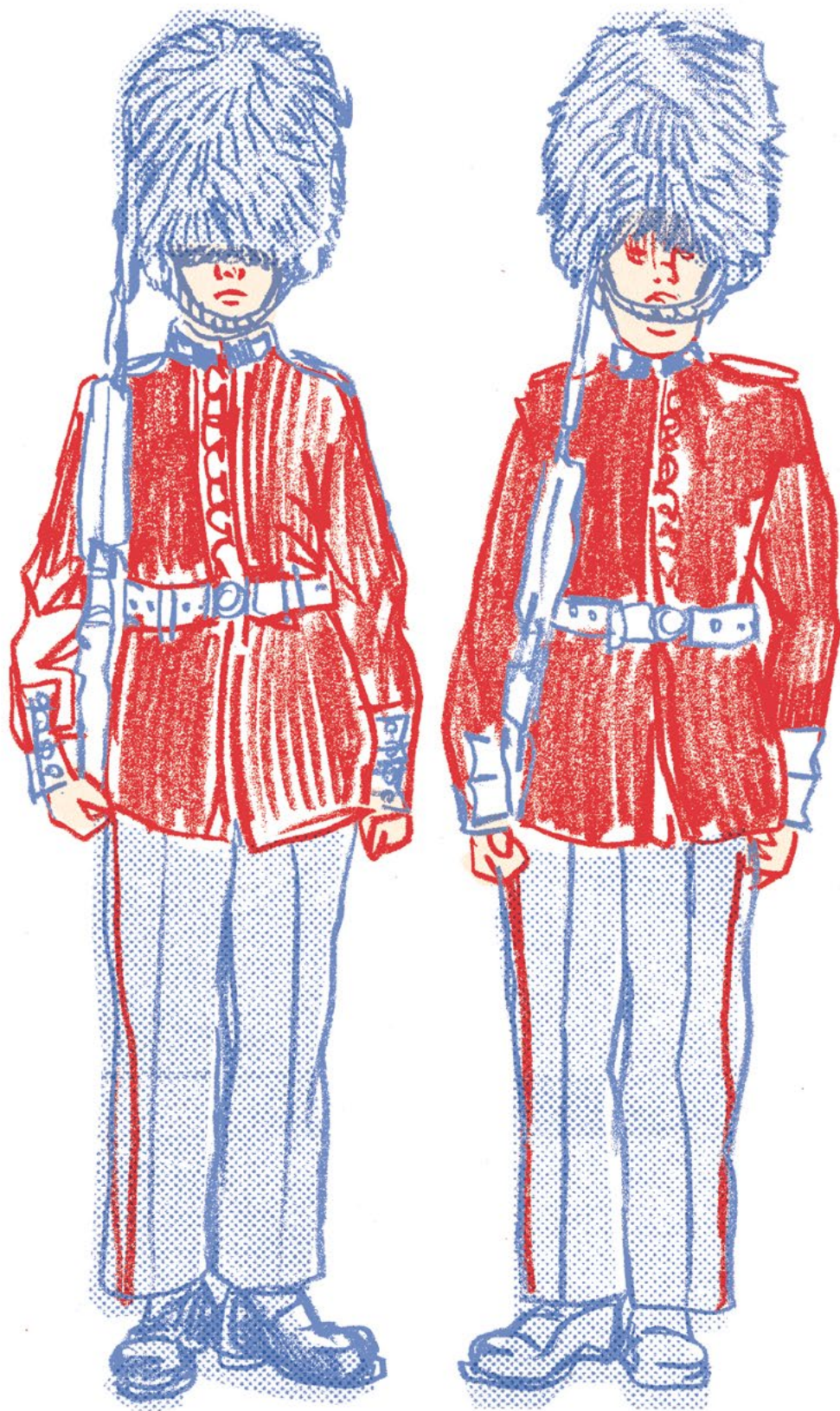

*Wielka Brytania
dla dociekliwych*

ilustrowała
Zosia Frankowska

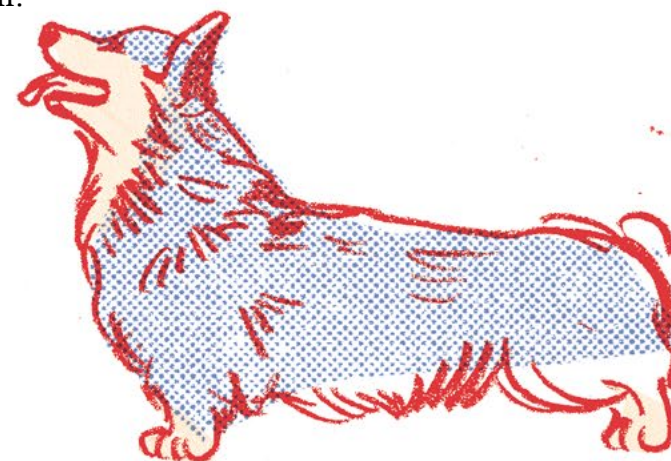

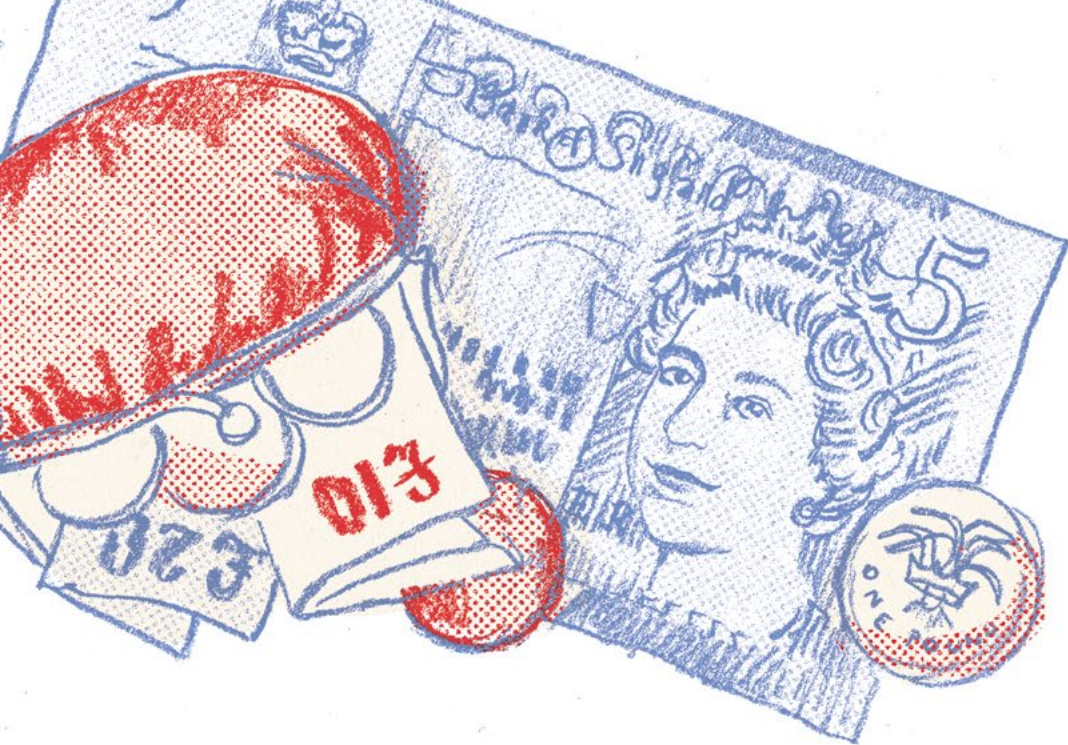
Wydawnictwo Dwie Siostry
Warszawa 2019

Wstęp

Co przychodzi wam do głowy na dźwięk nazwy „Wielka Brytania”? Same znane zespoły i gwiazdy muzyki pop mogłyby wypełnić pół książki. A przecież są jeszcze Big Ben i Brexit, Stonehenge i Hogwart, piętrowe autobusy, czerwone budki telefoniczne, białe klify, kraciaste kilty, James Bond i Robin Hood, hasło ***Keep Calm and Carry On*** (Zachowaj spokój i rób swoje) i jego niezliczone przeróbki, Jaś Fasola w mini (samochodzie mini), czarne futrzane czapy wartowników przed pałacem Buckingham... A to tylko niektóre z ikon Wielkiej Brytanii.

6 Zjednoczone Królestwo to także **mnóstwo odkryć, idei, trendów i wynalazków**. Znajdziecie wśród nich chociażby teorię ewolucji, piłkę nożną, telewizję, kolej pasażerską, prawo grawitacji, rezerwaty przyrody, szczepionkę, liberalizm, prawa zwierząt, penicylinę, bankomat i szczoteczkę do zębów.

Równie długa jest lista **Brytyjczyków**, którzy zapisali się w historii: otwierają ją Szekspir (zob. s. 130) i Darwin (zob. s. 118). Do sław światowego formatu należą również takie pochodzące z Wielkiej Brytanii postacie literackie jak Harry Potter (zob. s. 142), Sherlock Holmes (zob. s. 122), Alicja w Krainie Czarów, Piotruś Pan czy Bilbo Baggins.

Osobną gwiazdą jest **Londyn**, ale jeśli chodzi o ciekawe miejsca, Zjednoczone Królestwo ma o wiele więcej do zaoferowania! Do jego najcenniejszych

skarbów należy 15 parków narodowych z zapierającymi dech krajobrazami i szlakami turystycznymi, którymi można wędrować przez całe dni, nie spotykając nikogo oprócz owiec i dzikich koni. Bo sercem Anglii jest **countryside**, czyli wioski, łąki, wzgórza i wrzosowiska, a Szkocji – północna część zwana **highlands** (wyżyny).

Wyspy zadziwiają też **bogactwem zabytków**. Na tych, którzy zostawiają za sobą miejski zgiełk, czekają kamienne kręgi (zob. s. 160), wspaniałe ogrody (zob. s. 170), warowne zamki, średniowieczne kościółki, chaty kryte strzechą i malownicze ruiny klasztorów.

Liberalizm to światopogląd, według którego najważniejsza jest wolność jednostki. Liberalizm głosi, że każdy człowiek ma swoje prawa – takie jak prawo do szczęścia, równego traktowania i wolnego wyboru religii (lub jej odrzucenia) – i że żadna władza nie powinna wtrącać się w jego poglądy i życie prywatne. Ojcem liberalizmu jest brytyjski filozof John Locke.

7 To co? Gotowi? Potrzebne nam będą funty, parasol lub kurtka przeciwdeszczowa i dobre buty do pieszych wędrówek.

Zjednoczone Królestwo

Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej

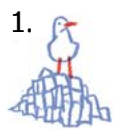
stolica: **Londyn**

powierzchnia: **242 495 km²**

liczba ludności: **66 milionów**

język urzędowy: **angielski**

IRLANDIA

1. **Grobla olbrzyna** (zob. s. 78) – te tysiące bazaltowych kolumn to dzieło przyrody, a nie olbrzymów, ale aż się proszą o magiczny rodowód.

2. **Belfast** – stolica Irlandii Północnej. To tu w 1909 roku zbudowano Titanica. Dziś w pobliżu miejsca, gdzie powstał słynny statek, znajduje się poświęcone mu muzeum.

3. **Old Man of Storr** (zob. s. 78) – wysoka skała na wyspie Skye. Jedni mówią, że to staruszek zamieniony w kamień, inni, że kciuk olbrzyna, ale w rzeczywistości są to pozostałości dawnego wulkanu.

4. **Wiadukt Glenfinnan** – to tędy przejeżdża pociąg do Hogwartu w filmach o Harrym Potterze (zob. s. 142). Sugeruje to, że Hogwart leży na Skye, najpiękniejszej wyspie Hebrydów.

5. **Loch Ness** (zob. s. 140) – głębokie jezioro na dalekiej północy Szkocji, rozstawione przez pogłoski o widywanym w nim prehistorycznym zwierzęciu.

6. **Park Narodowy Cairngorms** – największy i najzimniejszy park narodowy w Wielkiej Brytanii. Podbiegunowy mikroklimat sprawia, że świetnie czują się tu renifery.

7. **Zamek Stirling** – dawna siedziba szkockich królów. Przez stulecia strzegł jedyne w tej części kraju przejścia przez rzekę Forth.

8. **Edynburg** – stolica Szkocji i miasto, w którym powstał cykl książek o Harrym Potterze (zob. s. 142). Co roku w sierpniu odbywa się tu The Fringe, największy festiwal teatralny na świecie.

9. Nieoficjalnym symbolem **Muru Hadriana** (zob. s. 152) jest rosnący w połowie jego długości jawor nazywany drzewem Robin Hooda (zob. s. 96). Środkowy odcinek muru leży

w Parku Narodowym Northumberland, gdzie znajduje się też największy w Europie park ciemnego nieba.

10. **Whitby** – stare portowe miasteczko, miejsce akcji kultowej powieści **Drakula** (zob. s. 106). To tu kapitan James Cook (ten, który odkrył Australię) uczył się w młodości marynarskiego rzemiosła.

11. **York** (zob. s. 101) – dawna stolica średniowiecznego królestwa Northumbrii, podbitego przez wikingów, którzy przemianowali miasto na Jorvik i uczynili je stolicą swojego imperium.

12.

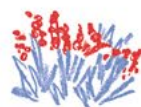
Opactwo Fountains – dawniej jeden z najbogatszych i największych klasztorów w Wielkiej Brytanii. Jego ruiny do dziś zachwycają turystów. Na piękne opuszczone opactwa można natknąć się w wielu miejscach Wysp – to pozostałości po XVI wieku, gdy król Henryk VIII nakazał rozwiązać zakony.

13.

Lake District – rozstawiona przez poetów romantycznych Kraina Jezior uchodzi za najbardziej malowniczy region Anglii, chociaż ma mocną konkurencję w postaci...

14.

Peak District – to pokryty wrzosowiskami płaskowyż słynący z pięknych tras i widoków. Większą część wyżyny zajmuje najstarszy park narodowy w Wielkiej Brytanii, odwiedzany co roku przez 10 milionów turystów.

15.

Las Sherwood – kryjówka Robin Hooda i jego kompanii (zob. s. 96). Za ich czasów był prawdziwą puszcza. Dziś jest rezerwatem przyrody. Co roku w sierpniu odbywa się tu festiwal Robin Hooda.

16.

Cambridge (zob. s. 60) – słynne miasteczko uniwersyteckie, brat bliźniak Oksfordu. Symbolem miasta jest kaplica King's College, znana z najpiękniejszego gotyckiego sklepienia na Wyspach.

17. **Londyn** (zob. s. 52) – stolica Zjednoczonego Królestwa.

W ścisłej czołówce największych, najstarszych i najpiękniejszych miast Europy. Znak charakterystyczny: czerwone piętrowe autobusy (piętrusy jeżdżą po każdym dużym mieście Wielkiej Brytanii, ale czerwone są tylko w Londynie).

18. **Oxford** (zob. s. 60) – słynne miasteczko uniwersyteckie, brat bliźniak Cambridge, miejsce narodzin *Hobbita* i *Władcy pierścieni*, a także... inspiracja dla scenografów filmów o Harrym Potterze (zob. s. 142).

19. **Stonehenge** (zob. s. 160) – najstawniejsza prehistoryczna budowla na świecie i jedyny kamienny krąg w Wielkiej Brytanii, do którego wymagane są bilety wstępu. Przy drodze do niego stoi jednak mały bus protestacyjny z tablicami o treści WŁASNOŚĆ NARODU i UWOLNIĆ KAMIENIE!

20. **Stratford-upon-Avon** (zob. s. 130) – odwiedzić czy nie odwiedzić, oto jest pytanie. Miasto, w którym urodził się Szekspir i w którym znajdują się jego dom rodzinny, szkoła, w której uczył się pisać, oraz jego grób.

21. **Park Narodowy Snowdonia** – jeden z trzech parków narodowych w Walii (zob. s. 68). Ze szczytu góry Snowdon w pogodny dzień można zobaczyć Walię, Anglię, Szkocję, Irlandię i wyspę Man. Częściej jednak stoi się w środku chmury i widzi nie dalej niż na kilka metrów.

22. **Cardiff** – stolica Walii. Górujący nad miastem zamek może pochwalić się jednym z najpiękniejszych wnętrz w Wielkiej Brytanii. W Cardiff warto też odwiedzić Spillers Records, najstarszy sklep muzyczny na świecie.

23. **Opactwo Tintern** – jedno z najstawniejszych ruin w Wielkiej Brytanii. Nie zaleca się tu nocować – chyba że chcecie się zbudzić otoczeni przez widma uzbrojonych rycerzy i zakapturzonych mnichów (zob. s. 106).

24. **Biały Koń z Uffington** (zob. s. 26) – 100-metrowy geoglif (rysunek wyłobiony w ziemi), liczący sobie około 3 tysięcy lat. Obok znajduje się wzgórze, na którym legendarny patron Anglii, święty Jerzy, stoczył walkę ze smokiem.

25. **Avebury** (zob. s. 160) – największy kamienny krąg na świecie. Pobliski pagórek, na którym rosną buki nazywane drzewami Tolkiena, jest uważany za jedno z magicznych przejść do celtyckich zaświatów.

26. **Bristol** – miasto Banksy'ego (zob. s. 134) i balonów. Co roku w sierpniu odbywa się tu widowiskowy międzynarodowy festiwal balonów na gorące powietrze.

27. **Glastonbury** – nieoficjalna stolica angielskich ekscentryków (zob. s. 46), Avalon z legend o królu Arturze (zob. s. 64) i wrota do świata elfów (zob. s. 112).

28. **Zamek Tintagel** – legenda głosi, że to tu urodził się król Artur (zob. s. 64). Prawie nic o nim nie wiemy, co symbolicznie pokazuje stojąca na cyplu rzeźba *Gallos*, która przedstawia rozpluwającego się w powietrzu rycerza.

29. **Lyme Regis** – miasteczko, w którym na początku XIX wieku miejscowa poszukiwaczka skamieniałości jako pierwsza na świecie odkryła szkielety ichtiozaura i plezjozaura (zob. s. 118).

30. **Zaginione Ogrody Heliganu** i leżący w pobliżu **Eden Project** (zob. s. 170) to obowiązkowe przystanki na szlaku najpiękniejszych angielskich ogrodów.

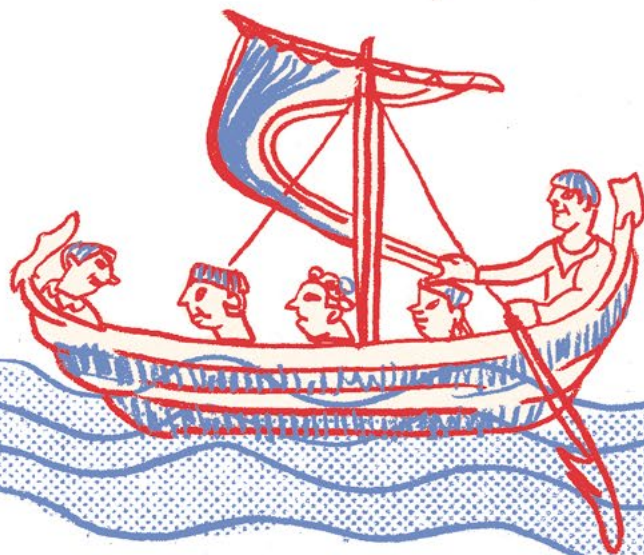

31. **Góra Świętego Michała** – najstawniejsza wyspa pływowa Wielkiej Brytanii, podobno wzniesiona przez groźnego olbrzyma (zob. s. 22).

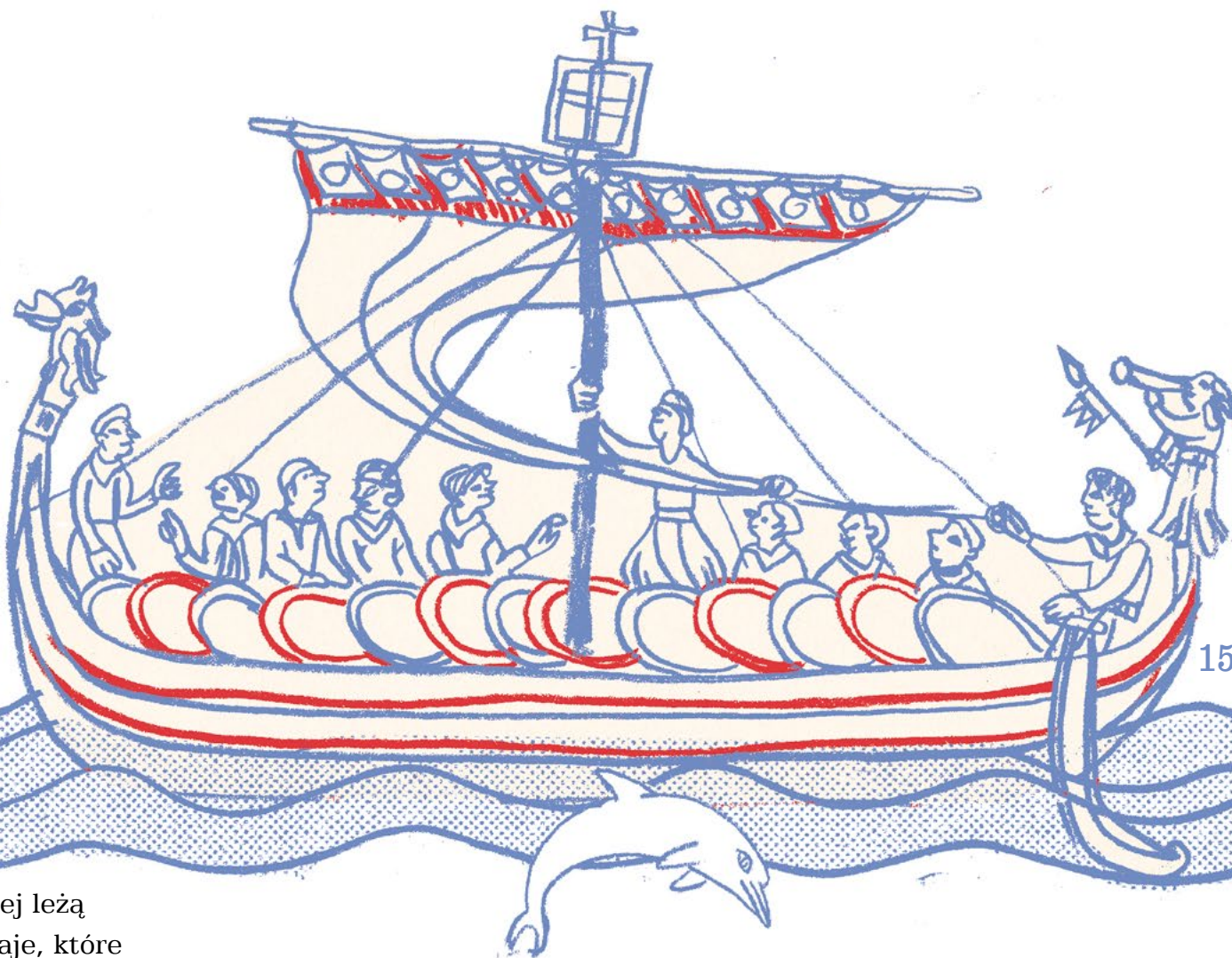

Mieszanka kulturowa

14

15

Wielka Brytania to wyspa, na której leżą Anglia, Szkocja i Walia – trzy kraje, które bardzo dużo łączy, ale też sporo dzieli.

Razem z kawałkiem sąsiedniej wyspy, Irlandii, tworzą **Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej**, potocznie zwane Anglią.

Zjednoczone Królestwo zamieszkują Anglicy, Walijczycy, Szkoci i Irlandczycy (a także liczni cudzoziemcy). Błędem jest więc nazywać ich wszystkich Anglikami. Nie każdy mieszkaniec Wielkiej Brytanii jest Anglikiem, choć wszyscy są **Brytyjczykami**.

Skąd wzięło się słowo „Brytania”? Jest bardzo stare i znaczy „ziemia pomalowanych ludzi”. Nazwę tę nadał wyspie pewien grecki podróżnik, który kilka wieków przed naszą erą pierwszy ją opisał. Ponieważ spotkał tam wytatuowanych celtyckich wojowników, nazwał ich kraj **Pretanniké** – od **pretani**, celtyckiego słowa oznaczającego malowanie ciała. Gdy jego zapiski przetłumaczono na łacinę, Pretannike zmieniło się w Pretannia, a potem w Britannia.

Na początku naszej ery Brytania była częścią Cesarstwa Rzymskiego. Mieszkali w niej wtedy głównie **Celtowie** (zob. s. 156). Po upadku Rzymu na wyspę przybyli **Anglosasi** – wojownicze plemiona z terenów dzisiejszych północnych Niemiec. Odebrali Celtom większość ich terytorium (zob. s. 64), ale później sami musieli walczyć o Wyspy z wikingami (zob. s. 101) i Normanami (zob. s. 96). W XI wieku **Normanowie** zwyciężyli i Anglia stała się częścią ich włości, czyli francuską kolonią.

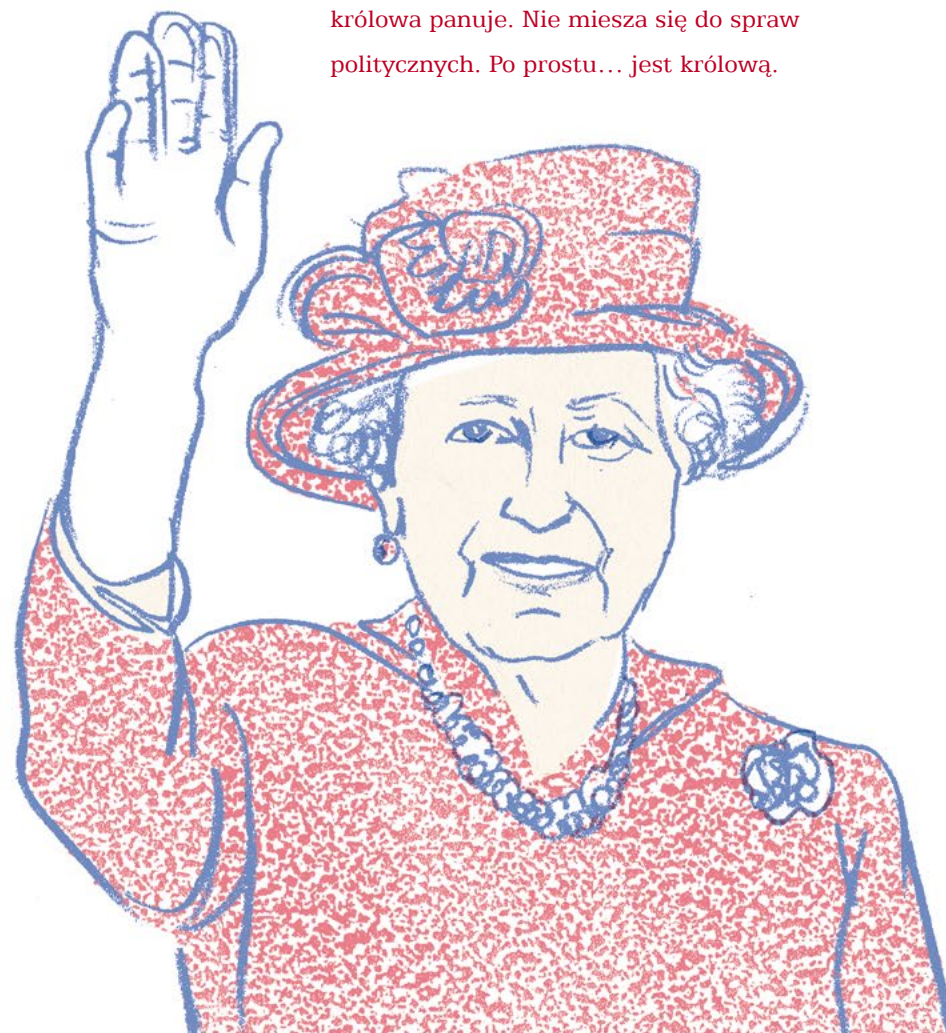
Podbój normański połączył Anglię z kontynentalną Europą jeszcze mocniej niż wcześniej łączyło je Cesarstwo Rzymskie. Przez kolejne kilka stuleci każdy angielski władca uważał, że należy mu się też część dzisiejszej Francji, a niektórzy sądzą nawet, że mają prawo do francuskiego tronu! Dopiero przegrana Anglików z Francuzami w wojnie stuletniej położyła kres tym planom. Ale przecież świat nie kończy się na Francji...

Wraz z odkryciem Ameryki w XV wieku i pierwszym rejsiem dookoła kuli ziemskiej w wieku XVI rozpoczęła się era kolonialna, czyli czasy, gdy europejskie mocarstwa rywalizowały o zamorskie terytoria. Wielka Brytania zostawiła wszystkich w tyle.

W XIX wieku **Imperium Brytyjskie** obejmowało jedną czwartą świata. Było największym imperium, jakie kiedykolwiek istniało. Należały do niego Indie, Australia, Kanada i znaczna część Afryki. Po II wojnie

światowej się rozpadło. Dziś większość krajów, które kiedyś stanowiły jego część, jest niezależna. Śladem tamtych czasów są ogólnoświatowa popularność języka angielskiego (zob. s. 18) i wielokulturowość brytyjskiego społeczeństwa (zob. s. 14 i 88).

Zjednoczone Królestwo jest monarchią parlamentarną. To znaczy, że ma królową, ale rządzi nim parlament. Najważniejszym człowiekiem w państwie jest premier. Co w takim razie robi królowa? Królowa nie rządzi – królowa panuje. Nie miesza się do spraw politycznych. Po prostu... jest królową.

Spis treści

Wstęp	5
Mieszanka kulturowa.....	14
Do you speak English?	18
Przypływy i odpływy.....	22
Konie, które widać z powietrza.....	26
Niebieskie łąki.....	32
Łabędzie królowej	38
Angielscy ekscentrycy	46
Zamek kruków.....	52
Wyścig uniwersytetów.....	60
Śladami króla Artura	64
Por i żonkil	68
Kilty i klany	73
Kciuk i grobla olbrzyma.....	78
Pocztówkowy zawrót głowy	82
Szkoła jak żadna inna	88
Pudding i podwieczorek.....	92
Kim był Robin Hood?.....	96

Miasto wikingów i czekoladek	101
Opowieści o duchach.....	106
Drzwi do świata elfów	112
Cmentarzysko amonitów	118
Baker Street 221 B	122
Wierny aż po grób	126
Szekspir i Kula Ziemską	130
Nieuchwytny grafficiarz	134
Potwór z Loch Ness	140
Magiczny świat Harry'ego Pottera.....	142
Fajerwerki i naleśniki	148
Wielki mur	152
Waleczna królowa.....	156
Kamienne kręgi	160
Świeące dynie.....	166
Tajemniczy ogród	170
Słowniczek	174
Zrób to sam	178

© Copyright for the text by Tina Oziewicz, 2019

© Copyright for the illustrations by Zosia Frankowska, 2019

© Copyright for the Polish edition by Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa 2019

ISBN 978-83-8150-014-2

wydanie I

wydawnictwodwiesiostry.pl

redakcja: Karolina Iwaszkiewicz

korekta: Małgorzata Kuśnierz, Karolina Iwaszkiewicz

skład: Zosia Frankowska

przygotowanie do druku: Piotr Bałdyga

druk: POZKAL

Wydawnictwo Dwie Siostry sp. z o.o.

al. 3 Maja 2 m. 183

00-391 Warszawa

W serii „Świat dla Dociekliwych” ukazały się także:

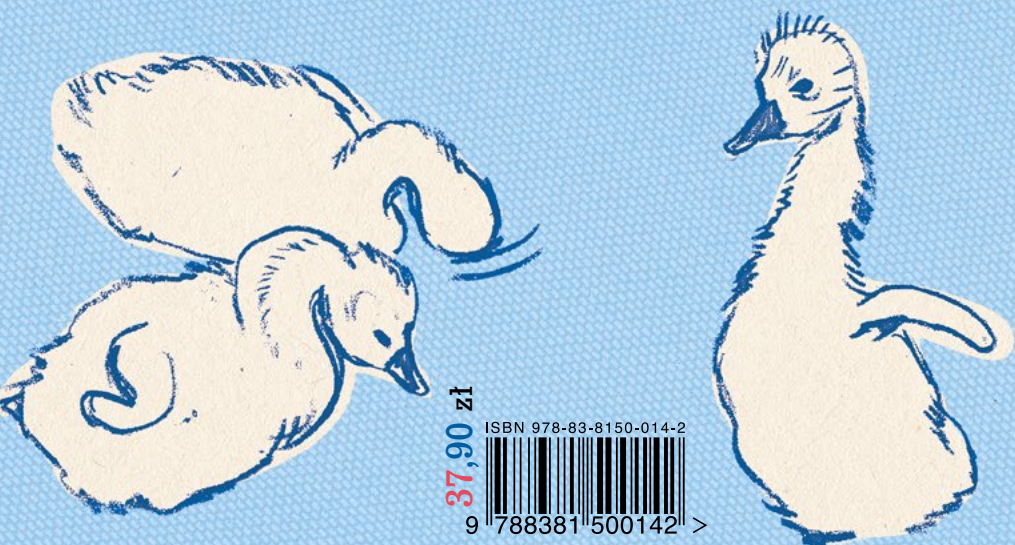

Co ma wiking do czekoladek,
oset do jednorożca i por do żonkila?
Czy da się mierzyć czas butami?

Co to znaczy

Llanfairpwllgwyngyllgogerychwyrndrobwlllantysiliogogoch?

Wszyscy wiedzą, że Brytyjczycy
jeżdżą lewą stroną, podają długości w stopach
i mają królową. Ale czy widzieliście stumetrowe
białe konie na zielonych wzgórzach i kruki karmione
krwawymi ciasteczkami? Braliście udział w pogoni
za serem i wyścigu z patelniami? Słyszeliście o drzwiach
do świata elfów, opuszczonych klasztorach
i kamiennych kręgach, w których zwalnia czas?
Takiej Wielkiej Brytanii nie znaleźcie!

37,90 zł

ISBN 978-83-8150-014-2

9 788381 500142 >

wydawnictwodwiesiostry.pl